

Motion till riksdagen 2020/21:3730

av **Johan Forssell m.fl. (M)**

med anledning av prop. 2020/21:18 En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkorlig frigivning endast ska förekomma undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden samt att den som återfallit i brott inte ska omfattas av möjligheten till villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa bestämmelsen om uppskjuten villkorlig frigivning i 26 kap. 7 § brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närmare utreda möjligheten att vid vägran att genomgå medicinsk behandling skjuta upp villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att villkora den villkorliga frigivningen mot genomförande av vissa utbildningar i återfallsförebyggande syfte och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av aktuell lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi har länge pekat på behovet av att begränsa möjligheterna till villkorlig frigivning. I grunden handlar det om att den som döms för brott ska sitta av en större del av straffet. Denna linje har biträtts av justitieutskottet, och riksdagen fattade våren 2015 beslut om ett tillkännagivande till regeringen om att möjligheterna till villkorlig frigivning bör skärpas. Den nu aktuella propositionen berör huvudsakligen vissa återfallsförebyggande

åtgärder vid villkorlig frigivning. Det är dock inte möjligt att i ljuset av riksdagens uttalade inriktning behandla denna fråga utan att samtidigt beröra den i sammanhanget helt avgörande frågan om den villkorliga frigivningens varande och utformning.

Den som avtjänar ett tidsbestämt fängelsestraff frigges i dag som regel villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. För personer som avtjänar långa fängelsestraff innebär det att många år dras av på straffet. Det är en otillfredsställande ordning som undergräver principen om att straffet ska stå i proportion till brottets allvar. Vi anser att villkorlig frigivning endast ska förekomma undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden. Vi anser även att den som har återfallit i brott inte ska omfattas av möjligheten till villkorlig frigivning. Vi förutsätter att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag på skärpta möjligheter till villkorlig frigivning i linje med vad som har angivits ovan.

I propositionen föreslås en tydligare koppling mellan tidpunkten för villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder med utökade möjligheter att skjuta upp villkorlig frigivning vid misskötsamhet. Riksdagen har tidigare lämnat tillkännagivanden med denna inriktning och välkomnar att regeringen har hörsammat riksdagens förslag. Under 2019 avslutade 6 223 klienter, som tillhör målgruppen för behandlingsprogram, en verkställighet på anstalt. Av dessa hade 25 procent deltagit i något behandlingsprogram, och 19 procent hade fullföljt något behandlingsprogram. Detta visar vikten av att stärka incitamenten mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder.

I propositionen föreslås att den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp om en person inte deltar i återfallsförebyggande åtgärder eller i andra fall missköter sig. Om särskilda skäl föreligger ska den villkorliga frigivningen skjutas upp enligt vad som följer av 26 kap. 7 § brottsbalken. Den villkorliga frigivningen kan skjutas upp ett visst antal dagar, dock högst etthundraåttio dagar åt gången. Moderaterna menar att vägran att delta i återfallsförebyggande åtgärder måste få större konsekvenser och att en betydande del av den villkorliga frigivningen i regel bör skjutas upp när det blir aktuellt att tillämpa de nu föreslagna reglerna. Därför bör bestämmelsen om uppskjuten villkorlig frigivning i 26 kap. 7 § brottsbalken ses över i skärpande riktning.

I regeringens proposition föreslås inte att den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp om den intagne inte deltar i medicinsk behandling. I syfte att förhindra återfall menar Moderaterna att det finns skäl att se över kopplingen mellan uppskjuten villkorlig frigivning och vägran att delta i behandling av medicinsk karaktär. Den medicinska behandling som kan komma i fråga är behandling som kriminalvården bedömer är relevant för den intagne i återfallsförebyggande syfte. Det kan exempelvis röra sig om behandling mot missbruk och sexualbrott. Socialstyrelsen anser i sitt remissyttrande att det finns skäl att analysera förslaget närmare, och Riksdagens ombudsmän (JO) efterfrågar i sitt remissyttrande närmare vilka åtgärder av medicinsk karaktär som kan komma i fråga. I likhet med vad som har framförts under remissbehandlingen menar Moderaterna att frågan ska vara föremål för vidare utredning. Moderaterna gör bedömningen att det finns anledning att ytterligare utreda möjligheten att skjuta upp den villkorliga frigivningen vid vägran att genomgå medicinsk behandling.

Utbildning är en viktig och avgörande del av det återfallsförebyggande arbetet och en viktig förutsättning för att kunna få jobb. Den som avtjänar ett fängelsestraff bör ha en skyldighet att anstränga sig för att kunna påbörja ett laglydigt leverne och förebygga återfall i brott. Inom kriminalvårdens anstalter finns goda möjligheter att ta igen missad

grundskole- eller gymnasieutbildning såväl som svenska för invandrare (sfi). Tyvärr gör bristande språkkunskaper att det ibland är svårt för intagna att delta i andra återfallsförebyggande insatser. Samtidigt kan personer som saknar grundskoleutbildning eller har ofullständiga gymnasiestudier avsevärt förbättra sina möjligheter till egen försörjning genom att komplettera sin utbildning. Det är olyckligt om dagens utformning av den villkorliga frigivningen medför att en påbörjad utbildning avbryts i förtid. Regeringen bör mot den bakgrunden utreda möjligheten att i de fall då det bedöms vara av särskild vikt för att förebygga återfall villkora den villkorliga frigivningen för unga personer som avtjänar fängelsestraff mot genomförande av vissa utbildningar.

Avslutningsvis vill Moderaterna att den nu aktuella lagstiftningen utvärderas när en tid har förflutit efter ikraftträdandet. Det är viktigt att lagstiftningen får avsedd effekt och fyller sitt syfte, nämligen att åstadkomma en tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder.

Johan Forssell (M)

Louise Meijer (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)